

Gemensamt ägardirektiv för Borås Stads bolag

Dokumentet är antaget av Kommunfullmäktige den 2022-03-24.

Dokumentet ska fastställas på nytt eller vid behov revideras, dock senast i juni månad året efter det att en ny mandatperiod inletts efter det att ordinarie val till Kommunfullmäktige förrättats.

Dokumentet ska antas på respektive bolagsstämma för att äga giltighet.

1 Bolagen i den kommunala organisationen

Borås Stads bolag utgör delar av den kommunala organisationen.

Borås Stads syfte med ägandet av bolagen, själva ägaridén, är att bolagen, tillsammans med stadens övriga verksamheter, ska skapa nytta för staden och dess invånare samt för att förverkliga kommunala ändamål. Det kommunala ändamålet med respektive bolag framgår av respektive bolags bolagsordning och utvecklas i varje bolags specifika ägardirektiv.

Kommunfullmäktiges antagna handling ”Visionen om framtidens Borås” tillhör alla som bor, verkar och möts i Borås. Visionen har ingen tidshorisont, men revideras vart fjärde år vid behov. Borås Stad har i det fortsatta arbetet med visionen en viktig roll i att förverkliga och förankra visionen. Bolagen ska genom sitt arbete medverka till utvecklingen av Borås Stad och på sätt som stöder visionen. Ägarstyrning handlar ytterst om att medverka till att Kommunfullmäktiges mål och riktlinjer genomförs.

All stadens verksamheter såsom bolag och förvaltningar är viktiga för helheten och för att stadens vision ska kunna uppnås. En helhetssyn och ett nyttoperspektiv för staden och dess invånare ska därför sätta sin prägel på bolagens verksamhet.

Bolagen ska bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle genom att i sin verksamhet bedriva ett aktivt hållbarhetsarbete. Inom området Socialt hållbart Borås är prioriteringen jämlika levnadsvillkor och bättre hälsa för våra invånare. Inom det finns tre målområden; God start i livet och goda uppväxtvillkor, Förutsättningar för arbete samt Boende i närmiljö.

Bolagsformen väljs därför att verksamheten antingen bedrivs på en konkurrensutsatt marknad, kommersiell marknad och/eller att bolagsformen anses utgöra en lämplig organisationsform av andra skäl. Bolagens ekonomi är tydligt avgränsad från stadens. Målet är att bolagen ska bedriva sin verksamhet utan ägartillskott.

Bolagsverksamheten ska samordnas med stadens övriga verksamheter när så är möjligt för mesta möjliga nytta för medborgarna. Detta gäller särskilt i samband med extraordinära händelser i kommunen. Kommunen och bolagen ska i samråd söka lösningar som tillgodoser kommunens samlade intresse.

2 Allmänt om det gemensamma ägardirektivet

Förevarande ägardirektiv innehåller ett förtydligande av Borås Stads ägarroll och en beskrivning av hur stadens ägarstyrning ska genomföras. Ägaridé, ägarroll och styrprocess tydliggörs. Därutöver anger ägardirektivet gemensamma riktlinjer, direktiv och principer för stadens bolag inom ett flertal områden.

Dokumentet utgör ett gemensamt ägardirektiv för samtliga av Borås Stads hel- och delägda bolag och gäller samtliga aktiebolag som direkt eller indirekt är ägda av Borås Stad. Ägardirektivet gäller således moderbolaget Borås Stadshus AB samt dess dotter- och dotterdotterbolag samt för övriga av kommunen ägda bolag.

Dokumentet ska tillämpas i tillämpliga delar i delägda bolag. Vad som är tillämpliga delar ska avgöras utifrån ägarförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Kommunen ska avtala med övriga aktieägare i ett aktieägaravtal om hur ägandet ska utövas i bolaget.

Härutöver finns specifika ägardirektiv innehållande unika direktiv för respektive bolag.

3 Formell styrning av bolagen

Bolagen utgör organisatoriska enheter i kommunens verksamhet och är således underordnade Kommunfullmäktige i Borås. Bolagen står i sin verksamhet under Kommunstyrelsens uppsikt.

Förutom genom lag och författning regleras bolagens verksamhet och bolagens förhållande till kommunen genom

- a) bolagsordning
- b) ägardirektiv, såväl specifikt som gemensamt
- c) av Kommunfullmäktige och av Kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv
- d) förekommande avtal mellan kommunen och bolaget

Den formella styrningen av bolagen sker vid bolagsstämman, vilket är bolagets högsta beslutande organ. Direktiv som beslutas på stämman är bindande för bolaget och dess ledning.

4 Ägarroll och ansvarsfördelning

Kommunfullmäktige är den som i formell mening utövar ägarstyrningen över sina bolag. Kommunfullmäktige beslutar hur, genom vilket organ, ägarrollen ska utövas. I Borås Stad utövas ägandet av Kommunfullmäktige, Kommunstyrelsen och av Borås Stadshus AB på följande sätt.

4.1 Kommunfullmäktige

I Kommunallagen (KL) anges att Kommunfullmäktige kan överlämna vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag. Enligt KL har i sådant fall fullmäktige att besluta vad gäller flertalet obligatoriska uppgifter för att på så sätt ha kontroll över bolaget. Det är Kommunfullmäktige som beslutar om en kommunal verksamhet helt eller delvis ska bedrivas i bolagsform, fastställa vilket ändamål och vilka befogenheter som ska gälla för bolagets verksamhet samt utse ledamöter och lekmannarevisorer i bolaget. Bolagets verksamhet måste falla inom ramarna för den kommunala kompetensen.

Kommunfullmäktige beslutar om;

- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Avkastningskrav och ekonomiska mål för bolagen

- styrelseledamöter, ersättare samt lekmannarevisorer i bolagen
- Kommunfullmäktige bör vid beslut om entledigande av styrelseledamot eller styrelsesuppleant samtidigt besluta om nyval
- arvode till de förtroendevalda
- att uppdra åt revisorskollegiet att upphandla revisorstjänster åt stadens bolag
- ställningstagande i frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt
- ombudsinstruktioner
- nödvändiga åtgärder vad gäller bolag som agerat i strid mot fastställt kommunalt ändamål eller utanför de kommunala befogenheterna

4.2 Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter. I detta uppdrag ingår även uppföljning av Kommunfullmäktiges ägardirektiv. Bolagen ska ge Kommunstyrelsen det underlag som behövs för att Kommunstyrelsen ska kunna fullgöra denna uppföljning.

Kommunstyrelsen utövar ägarrollen av Borås Stadshus AB samt formellt även av de bolag som inte ägs av Borås Stadshus AB. Kommunfullmäktige har dock gett Kommunstyrelsen mandat att uppdra åt Borås Stadshus AB att utöva ägarrollen även för övriga av Borås Stad hel- och majoritetsägda bolag.

Bolagen, inklusive bolagen i stadshuskoncernen, är skyldiga att följa Kommunstyrelsens anvisningar för den information som begärs (om ej informationen omfattas av sekretess).

Kommunstyrelsen ska enligt Kommunallagen utöva uppsikt över bolagen. Uppsiktsplikten innebär att ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i de bolag och stiftelser som kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i, främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv, men också i avseende på övriga förhållanden av betydelse för kommunen. Bolagen står således i sin verksamhet under Kommunstyrelsens uppsikt. Det är Kommunstyrelsen som bestämmer formerna för hur tillsynen ska gå till. Denna uppsikt kan inte delegeras.

I Kommunstyrelsens uppsiktsplikt ingår i huvudsak följande;

- Kommunstyrelsen ska årligen göra en bedömning av bolagens verksamhet utifrån de ändamål och befogenheter som anges i bolagsordningen och i kompletterande direktiv. Denna bedömning ska rapporteras till Kommunfullmäktige. Om Kommunstyrelsen bedömer att ett bolag under året avvikit från sitt ändamål och sina befogenheter, ska Kommunstyrelsen även lämna förslag till åtgärder som säkerställer att bolagets verksamhet åter kommer att bedrivas i enlighet med Kommunfullmäktiges beslut.
- Löpande vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de krav som anges i KL är uppfyllda beträffande de bolag och stiftelser som kommunen äger eller har intresse i.

Därutöver ska Kommunstyrelsen

- Ta initiativ i frågor av hela staden-karaktär i syfte att samordna stadens verksamhet inklusive bolagssektorn.
- Minst en gång per år, såsom utgörande en ägardialog med Borås Stadshus AB, inhämta rapport från bolaget med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, analys och slutsatser från genomförda ägardialoger, viktiga policyfrågor samt övriga frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.
- Utarbeta förslag till ägardirektiv för Borås Stadshus AB samt yttra sig över förslag om ägardirektiv för övriga bolag.
- Bereda och lämna förslag i bolagsfrågor som ska underställas Kommunfullmäktige för ställningstagande.
- Kommunstyrelsen får utse ombud och äger företräda staden vid bolagsstämmor samt i övrigt tillvarata stadens intressen vid bolagsstämmor, föreningsstämmor och liknande sammanträden vad gäller Borås Stadshus AB samt i de bolag och organisationer som staden helt eller delvis äger eller annars har intresse i och som inte ägarstyrs av Borås Stadshus AB. Dotterbolag som är moderbolag utser ombud till bolagsstämma i dotterbolag.
- Årligen godkänna bolagens finansiering.

4.3 Borås Stadshus AB

- Borås Stadshus AB utövar ägarrollen för bolagen som ingår i Borås Stadshus AB. Uppdraget finns angivet i bolagets bolagsordning. I denna framgår att syftet med bolagets verksamhet är att leda, samordna och effektivisera den verksamhet som bedrivs genom dess dotterbolag. Av ägardirektivet framgår att kommunen ska äga bolaget för att samordna ägaransvaret för bolagen som ingår i Borås Stadshus AB bland annat i syfte att uppnå ett optimalt resursutnyttjande.
- Därutöver utövar Borås Stadshus AB, efter uppdrag från Kommunstyrelsen, ägarrollen även för övriga av Borås Stad hel- och majoritetsägda bolag.
- Borås Stadshus AB ska främja en aktiv ägarstyrning av stadens bolag i enlighet med Kommunfullmäktiges direktiv. Bolaget ska tillsammans med stadens övriga verksamheter skapa nytta för staden och dess invånare samt medverka i utvecklingen av staden enligt Kommunfullmäktiges anvisningar.
- Borås Stadshus AB svarar för ägarstyrningen av bolagen i koncernen med utgångspunkt i bolagens ägardirektiv, Kommunfullmäktiges budget, av Kommunfullmäktige beslutade särskilda direktiv och uppdrag, beslut fattade av Kommunstyrelsen efter delegation av Kommunfullmäktige samt föreliggande gemensamma ägardirektiv.
- Minst en gång per år lämna rapport till Kommunstyrelsen med fokus på ägardirektiv, kommunfullmäktiges budget, analys och slutsatser från genomförda ägardialoger, viktiga policyfrågor samt övriga frågor av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

- Utarbetar förslag till ägardirektiv och bolagsordningar för Borås Stads bolag i samverkan med berört bolag inför kommunfullmäktiges fastställande.
- Borås Stadshus AB ansvarar för att minst en gång per år hålla ägardialog (planerings- och uppföljningssamtal) med representanter för styrelse och bolagsledning i bolagen ingående i koncernen samt med övriga av Borås Stads hel- och majoritetsägda bolag. Redovisning av ägardialogerna ska ske skriftligt till kommunstyrelsen.
- Borås Stadshus AB ska årligen yttra sig om bolagens budgetar.
- Ska stödja kommunstyrelsen i dess uppdrag att fullfölja uppsiktsplikten över stadens bolag.
- Yttra sig i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till kommunfullmäktige för ställningstagande. Om tveksamhet uppstår om frågan är av sådan beskaffenhet, ska kommunstyrelsen tillfrågas.
- Upprättar koncernbokslut för bolagskoncernen samt lämnar uppföljningsrapporter med utgångspunkt från rapporteringen från kommunens bolag.
- Borås Stadshus AB utser ombud till bolagsstämmor i Borås Stadshus ABs döttrar samt övriga Borås Stads ägda bolag som man har att utöva ägarstyrning över.

4.4 Dotterbolag och övriga av Borås Stads ägda bolag

- Ansvarar för att lyfta ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt till Borås Stadshus AB som vidare bereder ärendet för eventuellt ställningstagande av kommunfullmäktige.
- Medverkar i ägardialog och i den samverkan och samordning i övrigt som Borås Stadshus AB tar initiativ till.

Arbetsstagarrepresentanter i styrelsen

Lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda gäller även bolag som ägs av kommuner om kraven för lagens tillämpning är uppfyllda. En förutsättning för tillämpning av lagen är att bolaget tecknar en överenskommelse med de lokala fackliga organisationerna innebärande att de fackliga organisationerna avstår från formella styrelseposter och istället ges möjlighet att närvara med yttranderätt och förslagsrätt vid sammanträden.

5 Kommunens insyn i bolagens verksamhet

Bolagens styrelser står under uppsikt av Kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen äger när den så önskar själv eller genom därtill utsedda personer granska bolagens räkenskaper och handlingar samt i övrigt inspektera bolagen och dess verksamhet.

Bolagen erinras om att Kommunstyrelsen enligt 6 kap KL har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Bolagen ska hålla kommunen väl informerad om sin verksamhet och till Kommunstyrelsen och dess organ lämna de yttranden och upplysningar som behövs för att Kommunstyrelsen ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

Det åligger bolagen att till Kommunstyrelsen översända

- a) protokoll från bolagsstämma
- b) protokoll från styrelsesammanträde
- c) årsredovisning samt delårsrapporter
- d) revisionsberättelse
- e) granskningsrapport
- f) budget, verksamhetsplan och finansieringsplan
- g) bolagsstyrningsrapport

Innehåller handlingen, som ska översändas till kommunen, uppgift av sådant slag att bolaget ej är skyldigt att tillhandahålla allmänheten handling vari uppgiften återfinnes, äger bolaget utesluta uppgiften. Av översänt material ska framgå att sådan åtgärd vidtagits.

Företrädare för bolagen och dess styrelser samt kommunen ska minst en gång per år löpande genomföra planerings- och uppföljningssamtal som en del av Kommunstyrelsens uppsiktsplikt..

6 Information till Kommunfullmäktiges ledamöter

Kommunfullmäktiges ledamöter och ersättare äger rätt att närvara på bolagens bolagsstämma och har rätt att ta del av material utsänt inför bolagsstämman samt ställa frågor till styrelsen och verkställande direktören, nedan VD, om bolagets skötsel, dess ekonomi och verksamhet.

7 Styrelsearbetet

Ersättning till förtroendevalda styrelseledamöter utgår enligt av Kommunfullmäktige antagna regler. Kommunens regler gäller också för ersättares inträde i styrelsen och ersättares närvaro- och yttranderätt vid styrelsesammanträde även om hen ej ersätter ledamot. Ersättare ska alltid kallas till styrelsesammanträde.

Närvarande ersättare som ej ersätter ledamot ska iakttaga motsvarande tystnadsplikt som gäller för ledamot.

Styrelsen ska för sitt arbete ha en aktuell och för verksamheten anpassad arbetsordning. Denna ska fastställas årligen.

Styrelsens sammanträden ska vara öppna för allmänheten utom i ärenden som rör myndighetsutövning eller omfattas av sekretess.

Det åligger bolaget att informera ägaren om att styrelseledamot eller styrelsesuppleant önskar avgå.

Det åligger bolaget att anmäla förändringar rörande styrelse, revisorer, firmatecknare och bolagsordning till Bolagsverket.

Det åligger styrelsen att löpande följa bolagets kreditvärdighet och om kreditvärdigheten försämras utreda vad som ligger till grund till försämringen.

8 Instruktion för VD

Styrelsen ska meddela riktlinjer och anvisningar för VD:s handhavande av den löpande förvaltningen samt ange arbetsfördelningen mellan styrelsen och VD. Detta ska ske i skriftlig instruktion. Styrelsen ska tillse att instruktionen omprövas mot bakgrund av ändrade förhållanden och vunna erfarenheter.

I instruktionen ska särskild vikt fästas vid beskrivning av de inom bolaget förekommande ärenden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet är att hänföra till löpande förvaltning och således ska omfattas av VD:s kompetens.

Genom instruktionen ska utöver vad som i övrigt bedöms erforderligt VD åläggas att för styrelsen anmäla beslut denne fattat i frågor av större betydelse. De sålunda anmälda besluten ska upptas i styrelseprotokollet.

Instruktionen för VD ska meddelas Borås Stadshus AB.

9 Budget, verksamhets- samt finansieringsplan

Bolagen ska årligen upprätta en budget för det kommande kalenderåret. Denna ska inlämnas till Kommunstyrelsen vid den tidpunkt Kommunstyrelsen bestämmer. Budgeten ska förutom en plan för ekonomin under budgetåret också innehålla en plan för verksamheten under året samt ett ekonomiskt handlingsprogram för den kommande treårsperioden. Bolagen ska upprätta långsiktiga investeringsplaner som sträcker sig över minst sju år. Förslag till finansiering av verksamheten ska lämnas in i samband med budgeten.

Bolagens drift- och investeringsbudget, verksamhetsplan samt finansieringsplan ligger till grund för Kommunfullmäktiges ställningstagande till finansiella mål, avkastningskrav m m för det kommande året.

I den information som ska lämnas till kommunen ska bolagen göra en uppföljning av tidigare års utfall i förhållande till godkänd budget samt Kommunstyrelsens och Kommunfullmäktiges mål och beslut samt vid avvikelse redovisa åtgärder för att nå målen.

De bolag som har Borås Stadshus AB som moderbolag ska därutöver till moderbolaget inlämna en budget vid de tidpunkter moderbolaget bestämmer.

10 Årsredovisning och delårsrapporter

Bolagens styrelse ska till Kommunstyrelsen inlämna årsredovisning, underlag till sk sammanställd redovisning (koncernredovisning för kommunen) och delårsrapporter vid de tidpunkter Kommunstyrelsen bestämmer. Rapportering ska ske på det sätt som Stadsledningskansliet meddelar.

De bolag som har Borås Stadshus AB som moderbolag ska därutöver, till moderbolaget, inlämna årsredovisning och delårsrapporter vid de tidpunkter moderbolaget bestämmer.

I förvaltningsberättelsen ska, utöver vad ABL i detta avseende stadgar, redovisas hur verksamheten bedrivits och utvecklats mot bakgrund av det kommunala syftet med verksamheten och ramarna med densamma. Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för Kommunstyrelsens uppsikt och beslut enligt 6 kap KL samt till lekmannarevisorernas granskning.

Förvaltningsberättelsen ska även innehålla en miljöredovisning som är relaterad till egna, och Kommunfullmäktiges för bolagets verksamhet relevanta, mål. Uppgifterna i miljöredovisningarna ska kunna användas som underlag för gröna nyckeltal i kommunens årsredovisning.

Vid års- och delårsrapportering ska redovisning lämnas kring vilka frågor styrelsen arbetat med under perioden.

11 Revision

Med utgångspunkt från den ansvarsfördelning som enligt ABL ska gälla för revisorer och lekmannarevisorer, krävs att samverkan sker under granskningsprocessens alla moment så att onödigt dubbelarbete undviks. Enligt reglementet för Borås kommunala revision ska lekmannarevisor vid granskning biträdas av revisionskontoret.

Bolagens lekmannarevisorer ska utöver vad ABL stadgar mot bakgrund av det kommunala syftet med bolagens verksamhet pröva om denna utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomiskt synpunkt tillfredsställande sätt. Granskningsrapporten ska innehålla uttalande om hur denna prövning utfallit och om bolagens utveckling mot bakgrund av uppställda mål.

12 Kommunikationspolicy

Den av kommunen fastställda kommunikationspolicyn gäller även för bolagen. I text på webbplats under "Om oss" eller liknanden, i webbplatsens sidfot och i trycksaker, t ex årsredovisning, som presenterar bolaget ska man ange att bolaget är ett kommunalt bolag som ägs helt eller till del av Borås Stad. Om bolaget i andra sammanhang vill kommunicera sin hemvist ska det göras genom att uppge att bolaget är ett kommunalt bolag som ägs helt eller till del av Borås Stad.

13 Personalpolitik

Varje bolag ska föra en personalpolitik som sammanfaller med kommunens. Detta innebär att kommunens personalpolitiska program och personalpolitiska riktlinjer ska vara styrande inom hela kommunkoncernen.

Bolagen ska teckna kollektivavtal och ansluta sig till den arbetsgivarorganisation som Kommunstyrelsen anvisar.

Inför nyanställningar ska bolagen hos Stadsledningskansliet informera sig om lönenivåer för tjänster med jämförbara arbetsuppgifter.

Rekrytering av VD beslutas av respektive bolags styrelse efter samråd med Kommunstyrelsens förhandlingsdelegation. Samrådet ska innefatta såväl förslag på kandidat som lönenivå och övriga anställningsvillkor och förmåner tillsammans med villkor för anställningens upphörande.

Vidare ska samråd ske med förhandlingsdelegationen inför den årliga löneöversynen. Syftet med dessa samråd är att undvika oönskad löneglidning och omotiverade löneskillnader för jämförbara arbetsuppgifter inom kommunkoncernen. Samrådet ska också innefatta en jämförelse av lönenivåer och redovisning av svårrekryterade yrken. Efter genomförd löneöversyn ska bolagen återrapporera resultatet till förhandlingsdelegationen.

14 Övriga av kommunfullmäktige antagna policys, program, regler

Följande av kommunfullmäktige, vid varje tid gällande, antagna policys, program och regler gäller för kommunens bolag;

- Arbetsmiljöpolicy
- Arkivregler
- Attestregler
- Avfallsplan
- Digital strategi
- Drogpolitiskt program
- Energi- och klimatstrategi *
- Grönområdesplan
- Informationssäkerhetspolicy
- Miljömål
- Miljöpolicy
- Plan för hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser
- Plan för laddinfrastruktur
- Policy för koncerninköp
- Program för ett integrerat samhälle
- Program för ett tillgängligt samhälle
- Program mot hemlöshet (bostadsbolagen)
- Regler för finansverksamheten
- Regler för handläggning av tvistiga kommuninterna mellanhavanden
- Regler för idéburet offentligt partnerskap, IOP-avtal
- Regler för intern kontroll
- Regler för koncerninköp
- Regler för säkerhetsskyddsarbetet
- Regler för upphandling
- Regler för visselblåsarfunktionen
- Riktlinjer för bostadsförsörjning
- Riktlinjer för dricksvatten och avloppsförsörjning
- Riktlinjer för finansverksamheten
- Riktlinjer för marknadsföringssamarbete
- Riktlinjer för medborgardialog
- Riktlinjer för resor
- Riktlinjer för uppföljning av utförare av kommunal verksamhet
- Styr- och ledningssystem, Borås Stads
- Träbyggnadsstrategi (bostadsbolagen)
- Ungdomspolitiskt program
- Visionen om framtidens Borås
- VA-plan (Borås Energi och Miljö AB)

- Vårt förhållningssätt – hur vi motverkar oegentligheter
- Översiktsplanen

* här inkluderas arbetet med koldioxidbudget för Borås Stad